

KITSCH

İÇİNDEKİLER

-SANATTA
ANLAMSIZLIK : KİTSCH

-KİTSCH VE
SOSYOLOJİSİ

-NEDİR BU KİTSCH
DENEN ŞEY?

-KENDİMİZDE
BULDUĞUMUZ BİR
PARÇA : KİTSCH

-KİTSCH NEDİR? TARİHİ
VE KÖKENLERİ

-BU YILKI KİTAP
TAVSİYELERİMİZ

-HAZIRLAYANLAR

Sanatta anlamsızlık: Kitsch

Kitsch nedir?

Kitsch, kelime olarak hangi dile ait olduğu bilinmemekle birlikte Almanca-Türkçe sözlükte “sözde sanat eseri; sanat değeri olmayan değersiz eser, bayağı şey, zevksizlik” olarak hayatımıza girer.

Varlığını ilk olarak 1800’lü yılların ikinci yarısından sonraki sanat sektöründe görürüz. Batı Avrupa’da ortaya çıkan bu sanat akımı her anlamda değışim ve dönüşümü yansıtmıştır. Sanat alanında ki bu değışimin temeli, bilinen normları yıkmak ve normsuzluğu ele almaktır. Bu yönleriyle de aslında Dadaizm akımıyla benzerlik gösterir. Sanat eserlerinde ki estetik değerdan koparak yenedünya modeli adı altında bulunan, klişe eser topluluğu olan Kitsch, ortaya çıkışından bu yana birçok filozof ve sanatkâr tarafından eleştiri yağmuruna tutulmuştur. Desteklemeyenleri olduğu kadar destekleyenleri de olan Kitsch, aslında bize uzak bir kavram da sayılmaz çünkü çevremizde varlığı bulunan birçok şey birer Kitsch

örneğidir. Hele ki günümüzde daha da fazla kitleye sahip olan hızlı üretim ve ucuzlaştırma, kişiliksizleştirme yöntemleri ile birlikte Kitsch büyük bir güce sahip olmuştur. Kitsch, kendisi için zevksizlik, ucuzluk, estetik olmayan yapıtlar için kullanılır gibi görünse de moda ve eşya sektöründe de büyük bir paya sahiptir. Bunun nedeni aslında her şeyin en

derininde karşıt bir sanat üretme arzusunun bulunmasıdır.

Farklı dinamikleri bünyesinde barındıran ve kural tanımaz bir yapısı olan sanat, değişim ruhunu sürekli olarak içinde tutmayı başarmıştır.

Bir başkasının dilinden: Kitsch

Sanayileşme dinamiğinin artmaya başladığı toplumlarda ve sanayi kültürüyle beraber gelen yapaylık sanat alanında çeşitli sorunlara yol açmıştır. Bu kültürün bir parçası olan ve sanat alanında çeşitli bir fikre sahip olmayan işçi sınıfı “yüksek kültür” özellikleri barındıran sanat ve estetik değerlerinin, sanat alanında yüz tutmasına sebep olmuştur. Peşinden gelen kapitalizm açlığı ile birlikte özeli değil de geneli arayan, kolay algılanabilen nesneleşmeye dönüşmüştür. Alman filozof ve estetik kuramcısı Walter Benjamin bunu sanatta “değer kaybı” olarak görmektedir. Bununla beraber sanat eleştirmeni Clement Greenberg’e göre kitsch, kültürün endüstrileşmeye ve köyden kente olan adımlarıyla başlar. Kendi özünden kopan köylüler, kentlerde ki popüler kitle ürünlerini tüketmeye veya üretiminde bulunmaya başlamışlardır. Süslendirilmiş reklamlarla içi boş ürünlere, göz boyayıcı bayağı öykülere yönelen insanlar, Kitsch’in çokça ses getirmesine sebep olmuşlardır.

Kültür Endüstrileşmesi ne anlama gelir?

Kültür endüstrisi kavramı, kapitalist toplumlarda kültür ve sanatın kitlesel üretimi ve tüketimiyle birlikte metalaşması, şeyleşmesi ve tekdüzeleşmesini vurgular ve buna koşut olarak kitlelerin

aldatılmasını ve ortaya çıkan kafa karışıklığı ve baskı düzenini ifade eder.

Bir de benden dinleyin: Kitsch

Yaptığım anlatımlardan sonra Kitsch bana göre ne anlam ifade eder? bir de benden dinlemenizi isterim. Aslında bu konuya olan tavrım karşıma çıkan nesnelere göre farklılık göstermektedir. Bir konuyu genellemektense kavram kavram ele almanın daha iyi olduğunu düşünmekteyim. Bu kavramları iki farklı şekilde ele almaktayım: Değişime açık ya da korumacı

Eğer değişime açık olan tavrımla Kitsch akımını ele alırsam, her şey de olduğu gibi sanatta değişime açık olmalıdır. Bunu iyi veya kötü olarak algılamamalı onu da sanatın bir başka türü olarak ele almalıyız. Sanatın düzenini bozacakmış gibi düşünmeden sanatçıyı –veyahut üreticiyi- ve onları o yapan her şeyi harmanladıkları sonucunda ortaya çıkardıklarını kabul etmeliyiz.

Eğer korumacı tavrımla Kitsch akımını ele alırsam, Kitsch sadece kapitalizmin sanat alanında ki diğer adı olduğudur. Fazla para kazanma isteğinin getirdiği furya, sanatı değersizleştirmiş ve bununla beraber zihin ve göz kirliliğini açığa çıkarmıştır.

Değersizleşen sanat, ona çevrilen gözleri de değiştirecek hatta belki de önyargıları ortaya çıkaracaktır. Evet, fazla söze gerek yok! Tabi ki de işinde başarılı olanlar için sözümüz meclisten dışarı, bunlar sadece birer düşünceden ibarettir. Bir sonraki yazı da görüşmek üzere!

Serra BAYRAK

11/F 188

Kitsch ve Sosyolojisi

Yeni kapitalist yapıda her nesneye maddi değer biçilmesi fikrini yaygınlaştırıp satışa ve maddiyata yönelik bir dünya oluşturma çabasında olan kitsch, Sanayi Devrimi'nin etkilerinin tüm alanlara nüfuz etmesinde ve yeni dönüşümün gerekli ivmelerinin kazanılmasında etkin olmuştur. El ile eser arasına makinenin girmesi kitsch ile fütürizmi birbirine bağlamış, bu durum ne yazık ki sanatı tembelleştirmiş ve ucuzlatmıştır-ki bence ucuz olması gereken en son şey sanattır

Sanat tarifini felsefeden alırken kitsch, daha basit bir anlayıştan beslenir.

Kişinin hoşuna giden de bu basitliktir zaten . Özellikle sanatsal, entelektüel bilgiye sahip olmayan topluluğa hitap eder. Kitsch, basit, kolay algılanabilen, ucuz bir nesneye dönüşebilen ürünlerle yetinmiştir. Her beğeniye göre biçim olarak farklılaşsa bile genelde bütünlük açısından hep aynıdır. Farklı görünmesinin sebebi de aynı objeyi farklı şekillerde lanse ederek göz boyamasıdır. Bence kitch, aldatıcı deneyimler ve sahte duygulardır. Zamanımız yaşantısındaki bütün düzmecelerin doruğudur. Özellikle günümüz kitsch sanatçılarının esin kaynağı görsel anlamsızlığı ve sıradanlıktan ibarettir. Bu zihinsel ve ruhani olarak yıkıcıdır çünkü hayali bir içerik sunarak insanların gerçeklikle baş etme yeteneklerini engeller , toplumun bütünlük refahını zedeler , duyguyu nesneden özneye

yönlendirir, böylece hissetmenin ağırlığının olmadığı bir duygu dünyası oluşturur. Bu durum toplumun yüksek kültüre ulaşmasını da fazlasıyla engeller.

Konuyla ilgili araştırma yapmaya başladığım ilk günden beri aklıma 'kitsch zihinleri zorlamadığı için mi seviliyor?' sorusu geliyor. Kimse inkar etmesin ki biz insanlık kolaya, çaba gerektirmeyene hep hayranlık duymuşuzdur. Kitsch bunun gücünden faydalanarak sanatı , hatta ve hatta bütün hayatımızı ele geçirmiş durumda.Şuan içinde bulunduğumuz toplumda , yabancılaşmanın , tüketimin ve kutuplaşmanın arttığı durumda , toplumsal kolektiviteleri sağlayan etkileşimin ve bunun sonuncundaki değerlerin ne yazık ki kitschleştğini hissetmekteyim. Kitschin bu denli hayatımıza girmesi, bizlerin davranışlarında belirleyici etken olması , bireylerin iletişimini sığlaştırır pozisyonda. Bakanın gözünden ve tanımlanamaz olması , birine kitsch görünenin diğerine sanat olarak görünmesi , bireysel zevklerle belirlenmesi , kitschleşmenin önüne geçmeyi bir hayli zorlaştırmış durumda. Lütfen yazdıklarım sizi yanıltmasın, göreceliliği küçümsemek gibi bir amacım yok sadece bazı noktalarda fazla açık uçlu olmasının , kitschin noksanlıklarının toplum tarafında örtpas edilmesinin anlamsız fikir ayrılıklarına sebep olduğunu ve bunun da muavezene bütünlüğü bozduğunu düşünüyorum.

E peki bizden önceki zamanlarda kitsch yok muydu? Olmaması mümkün müydü? Varsa niçin önüne geçilmedi ya da geçilmek istenmedi? Belki de o zamanlar kitschliğin fonksiyonu farklı biçimlerde nitelendiriliyordu. Geçmiş dönem ve modern dönem sanatı birleşikliği , toplumun bir parçası olarak görülüyordu. Dönemin ihtiyaçları farklıydı , belki de kitschlere uzaktan bakıldığı

için farkedilmiyordu , ortam fazla politikti ve dini konularla daha bağlantılıydı. O zamanlar sanat amaç dışı kullanılmıyordu demiyorum- ki dini , politik gösteriş amaçları için kullandığına fazlasıyla eminim ama geçmiş zaman insanları bu sanatsal değerlere değer gözüyle bakmıyorlar mıydı? Kim bilir belki de bize ‘kitsch’ olarak gelmesi toplumun kitschliği yanlış değerlendiriyor olmasaydı.Belki de kitsch sanatın antitezi olabileceğinden üzerine yoğunlaşmak sanatı ve asıl zevksizliği algılayabilmeye yardımcı olur pozisyondaydı.

Uzun lafın kıtası Hermann Broch’un da dediği gibi “... Eğer kitschi seven bir sanat üreticisi olarak onu yaratmak isteyen ve sanatın tüketicisi olarak da onu satın almaya, dahası karşılığında iyi para vermeye hazır kitsch insanı olmasaydı, kitsch denilen olgu da ne ortaya çıkabilir, ne de varlığını sürdürebilirdi”.

Esmā NUR ÖZDEMİR

11/F 16

Nedir Bu Kitsch Denen Şey?

Açıklaması biraz zor çünkü kendisinin belli bir tanımı yok aslında. E tabi açıklaması zor olduğu gibi anlaması da biraz zor olabilir ama merak etmeyin, biz bunun için buradayız. Kelime anlamı olarak “kötü, çirkin, zevksiz” gibi anlamlara gelen ve “kiç” diye okunan kitsch, terim olarak ise; sanat olarak ele alınmayan ama tüketicilere -bizlere- estetik zevk sunan nesneler, reklamlar, fikirler ve oluşumların tamamıdır.

Nasıl yani dediğinizi duyar gibiyim. Birkaç örnek vereyim: özellikle Hollywood filmlerin-de gördüğümüz o bahçelerdeki küçük elfler, Japon kültüründe oldukça büyük bir yer

edinmiş olan nam'ı değer el sallayan kedi Maneki Nemo heykelcikleri, marketlerde gördüğümüz değişik tasarımlı ama ilgimizi çekmeyi başaran kupa bardaklar, Marco Sodano'nun eseri olan Mona Lisa'nın legodan yapılmış versiyonu ve dahası... Aslında kitsch hayatımızın her yerinde. Kimisinin hoşuna gider, kimisinin hoşuna gitmez, kimisi de nötr bir şekilde bakar kitschin sonuçlarına. Yani insanların bu konuda görüşleri birbirinden tamamen farklı olabiliyor zaman zaman. Mesela:

"Kitsch sanatta kötü olan her şeydir." diyen Herman Broch ve "Geleceğe saygı kitschte devam eder. Kitsch, geçmiş kültürlerde yaratılan şeyin en iyisini çalar." diyen Odd Nerdrum.

Gördüğümüz üzere herkesin kendine göre farklı fikirleri var. Ben kime katılıyorum peki? Açıkçası ben o nötr gruptayım sanırım.

Çünkü bence her ürün, sanat eseri, fikrin vs kendine göre haklı, güzel yanları olabilir ve -özellikle sanat eserlerini- kötü, değersiz olarak adlandırmayı tercih etmem. Evet, belki de kitschin “kopyalama, basitleştirme” kısmını savunmayan insanlar haklıdır ama sonuç olarak ortaya çıkan eser de önemli değil midir? Tamam beğenmeyebiliriz ama bu o eserin yapılış sürecini, düşünülmüş fikrini, emeğini yoka saymamızı ne kadar adil kılar ki? Mesela legodan Mona Lisa övgüler topladığı gibi çokça insan tarafından kötü eleştiriler de almıştır. Bence Marco Sadona’nun bu fikri yenilikçi ve estetik gözüküyor, yani ben gayet beğendim. Buradaki asıl olay bence yorum yapabilmemiz bir eser, fikir, kavram hakkında.

Kitschi hâlâ tam olarak anlamadıysanız ve ilginizi çektiyse bu konu, bence kendinize biraz zaman verin ve kendiniz de araştırın. Çünkü gerçekten kitschin tam net bir tanımı yok ve karmaşık bir konu. O (belki de yetersiz gördüğünüz) fikirlerinizi kendinizle veya çevrenizdeki insanlarla (kedinizle bile olur) tartışarak, konuşarak daha iyi bir şekilde anlayabilirsiniz. Kim bilir belki de düşünceleriniz birleşerek yeni fikirler ortaya çıkarıp kelebek etkisi yaratacak ve bizlerin, hakkında konuştuğumuz insanların arasına gireceksiniz ki girmeseniz bile sorun yok çünkü her şekilde değerlisiniz. Kafanızda soru işareti kalmaması adına bu dergiyi tekrardan gözden geçirmeyi unutmayın.

Melis Akgül

11/E 113

Kendimizde Bulduğumuz Bir Parça : Kitsch

Kitsch, Modernizm ve Fransız devrimiyle kilisenin sanattaki etkisini kaybetmesiyle beraber ortaya çıkan orta sınıf burjuvaların sanat ihtiyacını karşılamak üzere, kültürel eserlerin minyatür heykellerinin yapılmasıyla ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra kitleler üzerinde etki yapmaya başlamış, endüstrileşmenin yaygınlaşması ve özellikle de kırdan kente göç olgusuyla birlikte hızlı bir artış göstermiştir. Ucuzdur seri üretime dayalıdır. Kültürel tüketime demokratikleşme,

sanata erişebilirlik getirdiği düşünülür fakat Kitsch sanatın mekanizmasına uymamaktadır en genel şekilde sanatsal olmayan ürünlere verilen sanatsal değer olarak tanımlanabilir bu yüzden ki eleştirmenler tarafından çok sert eleştirilir çünkü ona sahip olmadığı değeri veririz bu da başa döndüğümüz noktadır. Kapitalizmin insan

davranışlarını yönlendirmesi bir kenara bu nesnelere anlam yükleyen bizleriz. Tatildeyken alınan magneti dolaba yapıştırırız sonrasında o magnetle her karşılaştığımızda tatilde geçirdiğimiz keyifli vakitler gelir aklımıza; çocukken oynadığımız bebeklerin biblolarını görünce, özlediğimiz çocukluğumuz, geçirdiğimiz o güzel yılları hatırlarız ve mutluluk duyarız. Benzer duyguları eski fotoğraflarda da yaşayabiliriz fakat geçmişi yad etme hazzını fotoğraflardaki kadar keskin hissetmeyiz. Temel sebebi fotoğraf anıyı bizzat önümüze koyar, kitsch zihnimizdedir ve çoğu zaman haz verenin kitsch değil hatırlattıkları olduğunun farkına varmayız.

Kitleleri tahakkümüne almış bahsettiğimiz kadar masum olmayan tükettirmeye dayalı yönü ise *sanatın özerkliğini yitirip sermayenin boyunduruğına girmesi sonucunda itibar görüp meşrulaşmış, üstün, değerli sanat yapıtı statüsü kazandırmıştır. Yeni pazarlama stratejileriyle ve reklam endüstrisinin de yardımıyla niteliksiz yapıtlar, nitelikli üstün sanat yapıtları olarak sunulmuştur.*

Elif Nuray Çetin

11/F 263

Kitsch Nedir? Tarihi ve Kökenleri

Günümüz sanat ve tasarım anlayışı geçmişe nazaran daha esnek bir şekil alarak sürekli değişime ayak uydurmuştur. “Sanat için sanat” ya da “toplum için sanat” anlayışı git gide “herkese sanat” halini almış; kitleye hitap eden, satışa dönük Kitsch ürünlere rast gelmek kaçınılmaz olmuştur. Yoğun duygusallık içeren ya da orijinalin kötü bir kopyası niteliğinde olan ve kitleye hitap eden birçok sanat ve tasarım alanlarında, görsel iletişim ürünlerinde Kitsch’ten söz edilebilir. Modernizmin, küreselliğin, kapitalizmin baş tacı ettiği bir olgu olarak Kitsch, tüm kültürlerde heybetli bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Günümüzde çabuk tüketime, kitleye yönelik üretilen, ucuz, basit ve klişelere dayanan bir kavram olarak pek çok yerde karşımıza çıkmaktadır. Şatafatlı, iddialı ve aynı zamanda basit ve sığ işlerde kendine yer edinen Kitsch, çirkin bir kopya, kötü bir taklit olarak kabul edilir. Fazla düşündürmeye gerek duyurmadan kitlelerce kendini sevdiren bu kavram, riske girip insanları zorlamaz. Ucuz veya pahalı da olsa orta sınıfa hitap eder.

Söz konusu kavramın tanımları pek çok kaynakta kendine yer bulmaktadır. Ancak kesin ve net bir tanımlı olmadığı için, bu sorunsal uzmanlar tarafından farklı tanımlar ortaya konularak açıklanmaya çalışılmıştır.

Grant Pooke ve Graham Whitham’a göre Kitsch, Almancada “çöp” anlamına gelen ama sanat tarihinde hiçbir estetik değere sahip olmayan veya beğenilmeyen imajlara veya objelere işaret etmek için kullanılır. Mark Wigan’a göre ise, Kitsch; Almancada, çöp, ucuzluk, kabalık, küstah sanat ve popüler,

duygusal, ticari kültürle bağdaştırılan kelimedir. Çizgi romanların, ucuz edebiyatın, reklamcılığın ve dergi kapaklarının 'Kitsch' denen ticari tarzı, yüksek sanatın zıddı bayağı sanat sayılır. Kitsch, yalancı bir ışıltısı ya da parlaklığı olan, bayağı ve düşük zevk anlamında bir sözcüktür. Ayrıca özellikle 20. yüzyılın sonçeyreği ve günümüz için geçerli olan sanat kavramıdır. Hiçbir estetik değer taşımayan, belli bir zevki yansıtmayan sanatsal üretimler için kullanılır. Terry Barret'a göre ise Kitsch kavramının, genellikle kitlesel üretilmiş dekorasyon, moda ve eğlence nesnelerinin hoş olmadığı düşünülür. Bazen ironik yaklaşılır bazen de sanatın konusu olurlar. (Barret, 2015:336). G. İlbeyi Demir ise söz konusu kavramı Kitsch ve Plastik Sanatlar adlı yapıtında yoğun olarak tüketilmek üzere yapıldığını savlamaktadır: "(...) sanatsal değeri olmayan, göstermelik, bayağı, yoz, rüküş gibi tanımlamalar yüklenebilen Kitsch, estetik değeri pek bulunmayan, görsel beğeni düzeyine indirgenmiş biçimlerin kullanıldığı, temel kaygısı sanatsal bir yapıya sahip olmak yerine, sanatsal gibi gösterilen bir etkilemeyle yoğun olarak tüketilmek üzere yapılandırılmış ürünleri tanımlamak için kullanılmaktadır" (Demir, 2009: 17). Kitsch, 19. Yüzyıl sonlarında aristokrasinin elitist kültürüne özenen Münih burjuvazisinin zevksizliğini tanımlamak üzere kullanılmaya başlamıştır. Ama artık, piyasanın beğeniye güttüğü bir çağda, geçerli olan zevk bu zevksizliktir (Artun, 2012: 41). Modernizmin, küreselliğin, kapitalizmin baş tacı ettiği bir olgu olarak Kitsch, tüm kültürlerde heybetli bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Günümüzde çabuk tüketime, kitleye yönelik üretilen, ucuz, basit ve klişelere dayanan bir kavram olarak pek çok yerde karşımıza çıkmaktadır. Şatafatlı, iddialı ve aynı zamanda basit ve sığ işlerde kendine yer edinen Kitsch, çirkin bir kopya, kötü bir taklit olarak kabul edilir. Fazla düşündürmeye gerek duyurmadan kitlelerce kendini sevdiren bu kavram, riske girip insanları zorlamaz. Seçkin kültürün örnek ya da ölçütlerine beceriksizce öykünen ve

genellikle hızlı üretim yoluyla elde edilen, düşük değerli sanat ve zanaat ürünleri olarak tanımlanan Kitsch, köken olarak Almanca Werkitschen (ucuzlatma) sözcüğünden türetilmiştir. Özellikle sanayi devriminin ardından Almanya'da köyden şehre göç eden halkın sonradan görme özentiliğiyle kendilerine orada yer edinme çabası kültür yozlaşmasını doğurmuş ve Kitsch kavramı gün yüzüne çıkarılmıştır. Çatışma, gerilim, karışım, ayrı olma vb. özellikleri bünyesinde barındıran ve popüler kültüre ait sanatın bir görünümü olan Kitsch'in bugün artık çok geniş bir alana yayılmış olması söz konusudur (Erol, 1999: 8). Bu durum popüler kültür ile birlikte sığ bir zevkin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Kitsch, kötü bir kopya olarak adlanırken, aynı zamanda; ticari endişelerle yaratılmış olan banal nesnelere de gönderme niteliğindedir. Aynı zamanda yapay bir olgudur ve halk kültürünün taşıdığı gelenekselliği ve organikliği içermemekte, o kültürün özgünlüğünü taşımamaktadır. Yani halkın benimsediği, halka hitap eden bir olgu iken halkın kendi kültürünü göz ardı ettiği bir durumdur aynı zamanda.

Genel olarak, estetizmin tam karşıtı, aşırı duygusal, sahte, adi ve yapay olan ürünlerde kendine yer bulur Kitsch. Büyük bir çoğunluğun sevdiği için üzerine sorgulanacak bir durum da yaratmamaktadır. Geçmişte kabul edilen bir şey şimdi de kitle tarafından kabul edilir, sevilir. Günümüz koşullarında, birinin güzel dediğine, diğeri Kitsch der, burun kıvrıp geçer; yani gerçekte bir nesnenin Kitsch olup olmadığına sadece öznenin kendisi karar verir. Estetik duygu da dediğimiz bu durum, sanatın ve gerçekliğin ortaya çıktığı estetik olayların kavranması sırasında insanın özgül coşkuları duyma yetisidir. Bir yandan beğenin gelişimine bağlıdır; öte yandan insanın bütün tinsel kültürüne, dünya görüşüne, ideolojik, siyasal ve moral inançlarına, iç eğilimlerine, duygusal yakınlıklarına ve soğukluklarına vb. bağlıdır (. Estetik zevk, estetik bakış bunu diğerlerinden

ayırabilir.

Kitsch tarihi

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, sanat dünyası, Batı'nın kültür merkezini birkaç yıllık bir sürede Paris'ten New York'a kaydırmayı başaran bir Amerikan avangardının doğuşuna ve gelişmesine tanık oldu. Kapitalizmin bunalımından ve yönetici sınıfının çöküşünden buhrana kapılan Batı, sanatı da Paris'ten Amerika'ya taşımak durumunda kalmıştı. Böylelikle Paris'in yüksek sanatı Amerika'da avangartlarmış ve soyut sanata yönelmiş, "sanat, sanat içindir" kavramı meydana gelmişti. Ünlü sanat eleştirmeni Clement Greenberg'ün 1939'da Partisan Review dergisinde ele aldığı makalede ise avangardla aynı dönemde Almanya'da Kitsch kavramının doğduğunu öğreniriz:

"Avangard akımla eş zamanlı olarak sanayileşmiş Batı'da ikinci bir yeni kültürel olgu ortaya çıkmıştı: Almanların Kitsch gibi harika bir isim verdiği şey: renkli baskılar, dergi kapakları, illüstrasyonlar, reklamlar, ucuz romanlar, çizgi romanlar, Tin Pan Alley müziği, step dansı, Hollywood filmleri ve benzerleriyle popüler, ticari sanat ve edebiyat."

Sanayi devriminin ortaya çıkmasıyla kente göç eden halk kültürü kentle uyum sağlamaya çalışarak yüksek sanata öykünerek Kitsch kavramını doğurmuştur. Yine Greenberg'ün makalesine dönersek konuyu daha iyi anlayabiliriz: "İşçi sınıfı olarak şehirlere yerleşen köylüler ve önemsiz burjuvalar kolaylık olsun diye okuma yazma öğrendiler, ama şehrin geleneksel kültüründen tat almalarını sağlayacak boş vakit ve konforu elde edemediler. Bununla beraber, arka planı taşra olan halk kültürü zevklerini yitirdiler ve aynı zamanda kendilerini alışık olmadıkları bir can sıkıntısının içinde buldular, şehirli yeni kitleler kendi tüketim alışkanlıklarına uyacak bir çeşit kültür sağlaması için toplum üzerinde baskı uygulamaya başladılar. Yeni pazarın talebini karşılamak için yeni bir meta tasarlandı:

özgün kültürün değerlerine karşı bilgisiz, ama yine de sadece herhangi bir tür kültürün sunabileceği eğlence için aç olan kimselere hitap eden taklit kültür, Kitsch.”. 1930’lardan başlayarak, ama özellikle 1970’lerde, postmodernist ‘aydınlanma’yla birlikte, Kitsch ve popüler kültür konuları sanat eleştirisini fazlasıyla işgal eder. Kitsch terimi en az popüler kültür kadar yaygın bir kavramdır. Matei Clinescu’ya göre ise bu terim 1860 ve 1870’lerde Münih’teki ressam ve sanat araçlarının jargonunda kullanıma girmiş ve ucuz sanatsal malzemeyi belirtmek üzere kullanılmıştır. İkinci Dünya Savaşı’nın son bulmasından bu yana birçok sanatçı bir kışkırtma olarak ya da girişimlerinin popüler boyutunun altını çizmek için bu alana başvurmuştur. Sanatların kültürel hiyerarşisini çürüten Postmodern anlayış, ortak yanları 1981-1987 arasında East Village’in yan yana galerilerinde sergiler açmak olan bazı New York’lu sanatçıların yapıtlarındaki kent burjuvazisi Kitsch’inin yeniden ortaya çıkışını desteklemiştir. Bunların cırtlak yapıtları türleri büyük bir neşe ve sevinç içinde birbirine karıştırır ve çeşitli biçimler altında ortaya çıkan zevksizliği yüceltir. Kitle burada halkı temsil eder ancak Kitsch kültürü ile halkın kendisinin üretimi olan halk kültürü de birbiriyle karıştırılmamalıdır. Halk kültürü anonim ve geleneksel bir yapıdadır. İçerisinde o kültürün değer yargılarını, simgelerini içerir. Kitleye hitap etmek için üretilmez ve çizgisiyle, rengiyle, dokusuyla bir mesaj iletir. Ancak Kitsch, anonim değildir ve kitleye hitap eder. Mesaj iletme, sorgulama, düşündürme kaygısı yoktur. Farklı bir açıdan bakmaya imkân sağlamaz. Bilinenleri ortaya sunar, halk kültürü gibi hikâyesi, gizliliği, bilinmeyeni yoktur. Bu yüzden Kitsch, sanatsal bir bakış açısı olmayan, yarı eğitim görmüş, kente uyum sağlamaya çalışan kitleye hitap eder. Nicelik anlamında kitleye hitap eder, sayısı çoğalır; ancak niteliği olduğu yerde sayar.

Dünyada Kitsch Algısı

19. yüzyıl Avrupa'sında Endüstri Devrimi, aristokrasinin burjuvaziyle yer değişimi, şehirleşme, göç, hazır üretim, kapitalizm, makineleşme, teknolojik ve toplumsal gelişmeler Kitsch'in tohumlarını atmasına yol açmıştır. Böylelikle elit ve soylu toplumun içerisinde mevcut olan yüksek sanatın kitleye yayılması vücu bulmuştur. Sanatçının ekonomik endişe taşıması, estetik kaygılardan mesafeli durması, yalnızca beğeni düzeylerini önemsemesi sanat kavramının yozlaşmasına sebep olmuştur. Dünyada Kitsch olgusu, modern zamanların başlangıcıyla sanat sahnesinde yerini almış bulunmaktadır. Terim anlamı olarak kökeni Almanca asıllı bir sözcük olsa da tüm dünyaya hızla yayılmıştır. Bazı lisanlarda Kitsch'e karşılık gelen terimlerin olduğunu dikkate alırsak, bu kelimenin tesadüfi ya da bölgesel değil, uluslararası bir olgu olduğu açıktır. Günümüz dünyasında popüler kültürde ya da çağdaş sanatta da Kitsch ibarelere rastlamak mümkündür. Dönem dönem Kitsch reddedilse de bazı dönem toplum tarafından rağbet görmektedir.

Türkiye'de Kitsch Algısı

Türkiye'de Kitsch olgusunun ortaya çıkışı Osmanlı Devletine dek uzanır dersek yanlış olmaz. Avrupa'daki Endüstri Devriminin baş göstermesiyle değişime uğrayan Osmanlı Devleti de bu durumdan payını almıştır. Endüstrileşmenin ülkeye girişi ile geleneksel sanatın yeri ile hazır tüketim ürünleri yer değiştirmiştir. Yine Avrupa'daki gibi kitle de bu durumu kendilerince yorumlamış, hazır ürünleri sorgusuzca benimsemiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra ise Batı kültürüne ulaşma endişesi

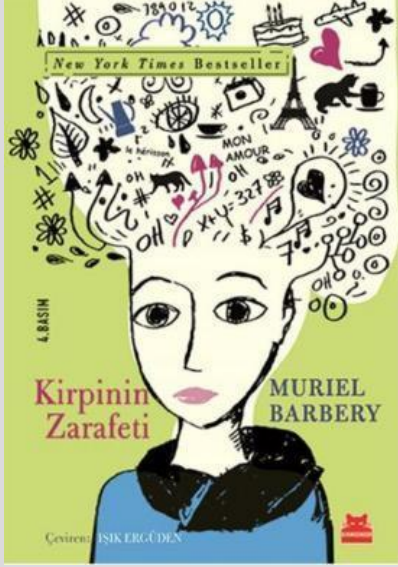
ile yine yüksek sanat sınırlılık dâhilinde kalmıştır. Şehirleşme, köyden kente göç, makineleşme, sosyolojik ve ekonomik değişim gibi etmenler Türkiye'yi Batı- Doğu arasında sıkıştırmıştır. Bu ve bunun gibi durumlar da Kitsch olgusunun ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Ali YILDIZHAN

9/E 616

BU YILKI KİTAP TAVSİYELERİMİZ

Muriel Barbery- Kirpinin Zarafeti

Kitap; kendini okumaya, sanata, müziğe, sinemaya adanmış bir apartman kapıcısı olan kadın Renée Michel'in ironik iç dünyasındaki eleştirileri, kendi kendine yaptığı konuşmaları ile çalıştığı apartmanda yaşayan yüksek sınıf bir ailenin kızı olan 13 yaşlarındaki Paloma Josse'nin ailesini, dünyayı, yaşamın anlamı gibi bir takım şeyleri irdelediği günlüğünden alıntılarla devam ederken apartmana yeni taşınan Japon bir beyefendi, bu üç insanın birbirini fark

etmesi ve aralarında gelişen dostluk temelli ilişkiyi anlatır.

Fransız roman yazarı ve felsefe profesörü Muriel

Barbery tarafından yazılan romanda sınıf bilinci ve kişisel fikir ayrılıkları gibi temalar bir arada işlenir, aynı zamanda dönemin müzik eserlerine, sinema filmlerine, tablolara ve edebi çalışmalarına göndermeler yapılır.

Herbert Marcuse- Tek Boyutlu İnsan

Alman- Amerikan filozof, sosyolog, politik felsefeci olan Herbert Marcuse, Marksist Kuramını 1920'den başlayarak değişen tarihsel koşullarla uyumlu hale getirmenin mücadelesini vermiştir. Bu amaçla, eleştirel Marksizmin kendi versiyonunu öne süren ve 1960'lı yıllardan başlayarak uluslararası bir ün kazanan Marcuse, Amerika Birleşik Devletleri'yle Avrupa'daki yeni sol hareketin destekçisi ve savunucusu olmuştur.

1964'de yayımlandığı One Dimensional Man'de (Tek Boyutlu İnsan) özellikle ABD'deki baskıcı düzen üstünde durarak

ürünlerin ve hizmetlerin bolluğunun yabancılaşmayı beslediğini, kişilerin bir araç, dolayısıyla da “köle” durumuna geldiğini öne sürdü; çağdaş sanayi toplumlarında “eleştirici bilinç”in eksikliğinden yakındı.

Marcuse’ün düşünceleri özellikle Avrupa’daki 1968 öğrenci hareketlerinin önderleri arasında etkili olmuştur. Marcuse de öğrenci hareketlerini “devrim” olarak nitelemiş, bu hareketleri “hayali gerçeğe uygulama çabası” olarak gördüğü için, günümüz toplumunun gelişmesinde bir dönüm noktası olarak değerlendirmiştir.

Odd Nerdrum- Kitsch Üzerine

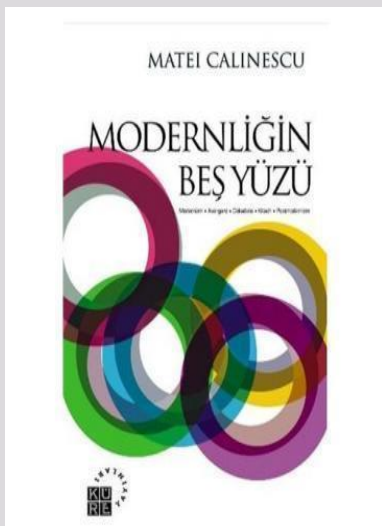

Kendini sanatçı olarak değil kitsch bir ressam olarak ilan eden Norveçli Odd Nerdrum bu eserinde kitsch olarak bilinen ve yaygın olarak küçümsenen tarzın, aslında her birimizin hayatının nasıl bir parçası olduğunu anlatıyor. Modernleşmeyle birlikte kendi özerkliklerini yitirerek sanat başlığı altında toplanan türlerin karşısında konumlanan kitschin her yönüyle tartışıldığı bir kitap Kitsch Üzerine.

- Sanat kendisi için vardır ve kamuya

hitap eder; kitsch ise yaşama hizmet eder.

Matei Calinescu- Modernliğin Beş Yüzü

Matei Calinescu bu kitapta modernlik sözlüğünün ortaya çıkardığı fazlasıyla açık kavramsal güçlüklerin ötesine geçmek üzere, metaforik bir şekilde temelde ikiz -ikircikli ve ikiyüzlü olan- modernliğin “yüzlerinden” bahsediyor. Hem terim hem de kavram olarak tarihi uzun ve dolambaçlı olan modernliğin çeşitli özellik ve konularının genişçe ele alındığı bir eser.

Erving Goffman- Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu Erving

Goffman Kanada doğumlu bir sosyolog, sosyal psikolog ve yazardır. 20. yüzyılın en etkili Amerikalı sosyoloğu olarak kabul edilmiştir.

Goffman, Benliğin Sunumu adlı eserinde bireylerin günlük yaşamdaki etkileşimlerini her yönüyle ortaya koymaktadır. Benliğin sunumu ile aldığı ilk kavram ise performanstır. Günlük hayatı tiyatro ile özdeşiren Goffman, toplum içerisindeki belli gözlemciler önünde sunduğumuz ilişkilerimizi,

davranışlarımızı performans olarak değerlendirmektedir.

Performanslar bölümünde belirli kavramlara odaklanmıştır. Goffman'ın ele aldığı bu noktalar, günlük yaşamda sergilenen performansların toplum içerisinde oluşan yansımaları ve algılarıdır. Bu performanslarda bahsedilen roller sahne önü ve sahne arkası olarak ifade ettiği yani toplumda bulunulan konumlarda yansıtılan rollerdir.

Sahne önü olarak bahsedilen kavram bireylerin performansının izleyiciler önünde sergilediği alandır. Sahne arkası denilen kavram ise bizi role ve ön sahneye hazırlayan izleyicilerin bizi görmediği alandır. Bu kavrama örnek olarak Goffman tiyatro sahnesini ele almaktadır. Tek başına bireyin olduğu bir ortam değil fiziksel bir ortamın düzen olmasından bahsetmekte ve bütün bunların bir araya gelmesiyle bir ifade, bir izlenim oluşturulmaktadır. Özetle bireyler olarak tek başımıza gerçekleşmiyor ve başkalarıyla birlikte etkileşime geçerek anlam ifade ediyoruz. Yazar, toplum içinde bireyin çevremizdeki kişilerle kazanımlar sağlayarak öğrenilen davranışları ve kalıpları içselleştirerek, performanslara yansıtarak kendi benliklerimizi oluşturduğumuzu belirtmektedir.

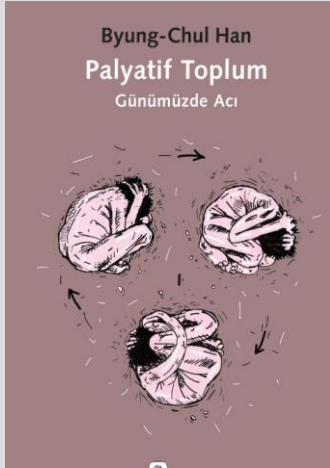
Hélène L'Heuillet - Gecikmeye Övgü

Çağımızın hastalığı: Zamansızlık, her yere ve her şeye geç kalma korkusu... Oysa geç kalmak iyidir.

Hélène L'Heuillet Gecikmeye Övgü'de çocuklukta ısrar etmek, uykusuzluk, annelik, çalışma yaşamının katı kuralları gibi olgular üzerinden zaman(sızlığ)ın hissedilen yüzlerini tasvir ediyor ve hayatı daha iyi anlamak için geç kalmaya davet ediyor bizi.

Byung-Chul Han - Palyatif Toplum

Acı kelimesinin yaşamın ortasında olması gerektiği bir çağda yaşıyoruz. Ancak aynı zamanda acılarımız zayıflık olarak görülebiliyor, sadece tıbbi bir meseleymiş gibi ele alınarak anlamını kaybedebiliyor veya gösterinin, performansın bir parçası olmadığında yokmuş gibi davranılıyor. Byung-Chul Han, "Palyatif Toplum 'Günümüzde Acı'" adlı kitabında, acının yaşamın içinden, bedenin alanından

çekildiği bu nedenle de anlatısı olmayan, anlamsız bir yaşama mahkûm olduğumuzu düşünüyor. Başta "öyle değil çok acı çekiyoruz" diye içimizde bir isyan yükselse de yazarın anlatısından, acılarımızın yaşadığımız zamanda nasıl anlam değiştirdiğini sezebiliyoruz ve bu değişikliğin yaşamla olan tüm ilişkimize yansıdığını hissedebiliyoruz.

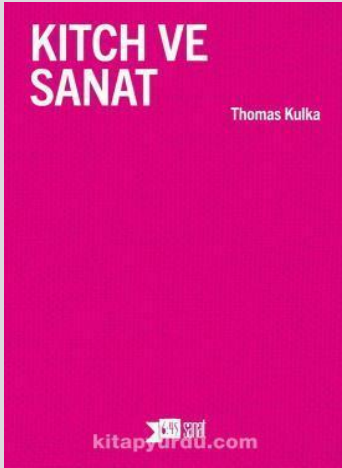
Johann Hari - Çalınan Dikkat

Johann Hari, son yıllarda bir şeye odaklanmakta ne kadar zorlandığını fark ettiğinde suçu önce kendisinde aramış.

Ama sonra aslında çoğu insanın aynı sorundan muzdarip olduğunu görmüş. Böylece meseleyi araştırmaya, uzmanlarla görüşmeye başladığında çok daha derin ve kapsamlı nedenlerin söz konusu olduğunu keşfetmiş. *Çalınan Dikkat*'te Hari bu nedenleri detaylarıyla ele almanın yanı sıra, dikkatimizi geri kazanmanın yollarına kafa yoruyor.

Bireysel çabaların, yani sırf kendi hayatlarımızda birtakım değişiklikler yaparak sorunu çözmeye çalışmanın ancak bir yere kadar etkili olabileceğini vurgulayan Hari, "dikkatimizi bizden çalan kuvvetlerle kolektif olarak yüzleşip onları değişime zorlamamız gerektiğini" belirtiyor. Bunun ise acil bir mesele olduğunu, çünkü dikkati dağılmış bir toplumun, önündeki en önemli sorunlara bile odaklanamayacağını ve çözüm üretemeyeceğini söylüyor.

THOMAS KULKA- KITCH VE SANAT

Thomas Kulka bu kitapta kitschi adım adım her yönünden ele alarak, bu kavramı bizle birlikte tanımlamaya ve birçok kafa karışıklığını gidermeye çalışıyor. Tahmin edersiniz ki kitschi tanımlamak kolay bir iş değil. Bu kavramı şu ana kadar sıklıkla kullansak da kitsch gerçekten nedir sorusu ile karşı karşıya geldiğimizde elimizde tatmin edici yanıtlar olmadığını görürüz.

Dolayısıyla, mesela, Herman Broch, "Kitsch Problemi Üzerine Notlar" adlı dersine şu uyarıyı yaparak başladı: "Net ve katı tanımlamalar beklemeyin, aksi takdirde dersin sonunda pek çok sorunun yanıtsız kaldığını düşünürsünüz, ki bu soruları ancak kitsch üzerine üç ciltlik bir çalışma yaparsam yanıtlayabilirim."

Kitsch müze duvarlarına asılı olan pahalı şeyler değil, şehirdeki ucuz dükkanlarda ve süpermarketlerde bulabileceğiniz ucuz şeylerdir. Bu tip ürünleri almaya gücü yeten insan sayısı arttıkça, kitsch de yükselişe geçer. Böyle bakıldığında, kitsch oldukça

doğal bir kategoridir. Plastik çiçekler ya da fast food restoranlar kadar kaçınılmazdır; kitle kültürü bunu gerektirir.(sf15)

Kitapta yanıtlandırılmaya çalışılan bir diğer soru kitch neleri konu alır ve bu konuların ortak noktası nedir? Kitsch dediğimizde en fazla kullanılan figürler arasında kedi köpek yavruları, gözü yaşlı çocuklar, kucağında bebeği ile anneler, arkasında güneşin battığı palmyeli sahiller, dolunaya karşı oturmuş sevgililer, neşeli dilenciler, mutsuz palyaçolar... vardır. Bu temaların ortak noktası hepsinin duygusal açıdan oldukça yoğun olmasıdır. Hepsi de düşünceye dayalı olmayan, eşzamanlı olarak duygusal bir tepkiyi tetikleyen duygularla yüklü. Yani birinci koşulumuz budur. Kitschin başarısı aynı zamanda ortaya çıkardığı duygunun evrenselliğine bağlıdır. Kitschin tipik tüketicileri sadece kendiliğinden tepkiler verdikleri için değil aynı zamanda doğru türden tepki verdikleri için de memnun olur. Kitschin bu psikolojik tarafı Milan Kundera tarafından da vurgulanmıştır: “Kitsch gözden iki damla yaşın hızlıca akmasına sebep olur. İlk gözyaşı şöyle der: çimende koşan çocuklar görmek ne güzel! İkinci gözyaşı da şöyle der: Duygulanmak ne hoş! Tüm insanoğlu ile birlikte duygulanmak, çimende koşan çocuklardan dolayı! İşte kitschi kitsch yapan bu ikinci gözyaşıdır.” (sf42,44) Thomas Kulka kitschin uyması gerektiği koşullardan ikincisi için ise, “Kitsch tarafından tasvir edilen nesneler ve temalar, hemen ve çaba sarf etmeden ayırt edilebilir.” diyor. Bu madde için şunları da ekliyor: “Kabul edilen gelenekten sapmak kitsch için hiç de arzu edilir bir durum değildir, keza böyle bir sapma izleyicinin gereksiz taleplerde bulunmasına sebep olabilir. Kitsch kafa karıştırıcı değildir ve olamaz.” Kitaptaki değerlendirmeler sürüp gitse de alıntılar yaparak bu yazıyı daha da uzatmak istemiyorum. Kitabı bizzat okuma fırsatım olduğu için sizlere diğerlerinden daha ayrıntılı bahsetmek istedim. Bu kitap karmaşık ve garip dediğimiz kitschi anlamak için edinebileceğimiz en iyi kaynaklardan birisi.

HAZIRLAYANLAR

**FELSEFE KULÜBÜ REHBER
ÖĞRETMENİ: EVREN ŞEKERLER
SERRA BAYRAK 11/F
ESMA NUR ÖZDEMİR 11/F
MELİS AKGÜL 11/E
ELİF NURAY ÇETİN 11/F
ALİ YILDIZHAN 9/E
ZEHRRA SATIÇ 11/H
FERDİYE GÜL KUŞ 11/H**